

Ričards Templers
BĒRNU AUDZINĀŠANAS LIKUMI
Lieliski padomi, kā izaudzināt laimīgus, veiksmīgus bērnus
(Fragments)

Ievads

Nav viegli kļūt par labiem vecākiem. Tas būs pārbaudījums jūsu izturībai, nerviem, jūtām un reizēm pat veselajam saprātam. Pirmie satraukumi par to, kā apmainīt autiņus vai novannot mazuli, viņu nenoslīcinot, drīz vien jums šķitīs tīrais nieks. Kad domāsi, ka vienu bērna attīstības posmu jau esat izpratuši, būs pienācis nākamais un vajadzēs pavisam citu scenāriju. Pirmie patstāvīgie soļi, skola, draugi vai draudzenes, autovadītāju kursi – tas nekad nebeigsies. Par laimi, atlīdzība būs brīnišķīga – jautrība, apkampieni un tuvība. Ja jums paveiksies, saņemsiet pat bērna pateicību. Turklāt jums, protams, būs prieks redzēt viņu izaugam par tādu cilvēku, ar kuru varat lepoties.

Bez šaubām, būs vilšanās, bailes, apjukums un maldi, meklējot īstos vārdus un pareizo rīcību, lai palīdzētu bērnam izaugt par laimīgu, harmonisku personību. Tieši par to ir šī grāmata.

Jūsu tagad uzsāktu ceļu ir gājuši miljoniem cilvēku, kas pirms jums jau bijuši savu bērnu vecāki. Eksperimentējot un kļūdoties viņi guvuši atziņas, kas varētu noderēt tieši jums. Es pats divreiz esmu izgājis vecāku dzīves skolu. Man ir bijušas divas ģimenes kopumā gandrīz 30 gadu garumā. Tas nozīmē, ka daudzkārt esmu varējis pieļaut lielāko daļu no klasiskajām audzināšanas kļūdām. Taču man arī bijusi iespēja vērot, kā dzīvo manu un manu bērnu draugu ģimenes un kā izturas citi vecāki. Tas ir bezgalīgs un aizraujošs process.

Ir vecāki, kas, šķiet, instinktīvi jūt, kā rīkoties jebkurā situācijā. Daļa vecāku reizēm kļūdās, bet lieliski atrisina daudzas problēmas. Ja vērosiet citus vecākus tikpat ilgi, kā es to esmu darījis, jums veidosies noteikta audzināšanas sistēma, kas palīdzēs attīstīt bērna labākās īpašības un būs atbilstoša viņa personībai. Audzināšanas taktika, tehnika un principi, kas veido šo sistēmu, atspoguļojas grāmatā aprakstītajos Likumos. Tie vecākiem noderēs, lai vieglāk pārvarētu grūtības un izaudzinātu bērnus tik labi, cik vien tas ir iespējams, kā arī radītu labvēlīgas savstarpējās attiecības ģimenē mūža garumā.

Grāmatā dotie Likumi nav jaunatklājums. Tie drīzāk uzskatāmi par atgādinājumu. Daudzi Likumi ir paši par sevi saprotami, taču tie var aizmirsties brīžos, kad, piemēram, jūsu divgadīgajam bērnam uznāk dusmu lēkme vai pusaudzis izturas tā, it ka pasaule un viss, kas tajā atrodas, būtu viņa īpašums. Tāpēc ir vērts pat šķietami zināmos Likumus vēlreiz atgādināt. Galu galā svarīgais darbs – būt par vecākiem – ir jāveic labi.

Simts bērnu audzināšanas Likumu – tas sākumā var likties pārāk daudz. Tomēr bērna pirmie astoņpadsmit dzīves gadi ir diezgan ilgs periods, kurā jums nākas izpildīt savus vecāku pienākumus. Tas ir vēl garāks, ja jūs audzināt vairāk nekā vienu bērnu. Šajā periodā ir daudz problēmu – zīdaiņa atšķiršana no krūts, autiņu mainīšana, bērna pirmie patstāvīgie solīši, pirmie vārdi, lasīšana, rakstīšana, rēķināšana, mācības skolā, draugi, sekss, narkotikas un rokenrols. Īstenībā simts Likumu nepavisam nav daudz.

Man ir diezgan skaidrs, kā var pazīt labus vecākus. Tikai jāpaskatās uz viņu bērniem. Ir bērni, kas dažādu iemeslu dēļ kādu laiku piedzīvo neveiksmes, no kurām daudzās nepavisam nevar vainot vecākus. Esmu sapratis, ka vecāku darba

rezultāti atklājas tad, kad bērni ir aizgājuši savā dzīvē. Es zinu vecākus, kuru bērni, kļuvuši pieauguši, spēj rūpēties par sevi, māc priecāties par dzīvi un darīt apkārtējos laimīgus, ir līdzjūtīgi, laipni un aizstāv savu pārliecību. Šie vecāki ir prasmīgi veikuši savu darbu. Laika gaitā esmu pārliecinājies, ka tieši no vecāku izturēšanās astoņpadsmit gadu garumā ir atkarīgs, kādi izaugs viņu bērni.

Domas par vecāku milzīgo atbildību var bremsēt jūsu virzību uz priekšu un radīt nedrošības izjūtu. Viss, ko jūs gadu gaitā darīsiet un sacīsiet, noteiks, vai jūsu bērns, kad viņš būs pieaudzis, būs nervozs vai līdzsvarots. Labā ziņa ir tā, ka, domājot par to visu tagad, kad jūs lasīsiet šo grāmatu, jūs automātiski sāksiet labot daudzās no savām mazajām vājībām vai sliktajiem ieradumiem un jūs atklāsiet sevī jaunus, noderīgākus paradumus (noderīgus jums un jūsu atvasei).

Ir vēl citas labas ziņas. Pastāv daudz nepareizu uzskatu, kā izaudzēt savus bērnus, bet ir arī daudz pareizo veidu. Šajā grāmatā jūs atradīsiet principus, kuriem sekot un kurus jūs varēsiet piemērot tieši sev un saviem bērniem. Šis nav instrukciju saraksts, kurš jāievēro burtiski, tā jūs varat izaudzēt neveiksmnieku. Es pazīstu vecākus, kuri atrod oriģinālus, radošus un neparastus veidus, kā sekmīgi interpretēt šos Likumus. Jāseko garam, nevis burtam. Es zinu lieliskus vecākus, kuri mājās izskoloja savus bērnus; izcilus vecākus, kuru bērni mācījās vietējā vispārīgā skolā, un tikpat sekmīgus vecākus, kuru bērni dzīvoja internātskolā. Ja jums būs pareizā attieksme, pārējais sekos pats no sevis.

Es pats varu apstiprināt, ka nav iespējams ievērot visus šos 100 Likumus 18 gadus katru dienu. Zinu, ka visi man pazīstamie vecāki reizēm ir kaut ko sajaukuši, bet ne pārāk smagi un ne pārāk bieži. Un viņi vienmēr zināja, kur viņi bija kļūdījušies. Ir ļoti svarīgi apzināties, kur esi kļūdījies, un censties to atcerēties nākamajā reizē. Tas ir tieši tik daudz, cik no jums var prasīt. Un, vērojot bērnus izaugam, varu teikt, ka jau tas ir pietiekami labi.

Varu piebilst (un daudzi jutīsies atviegloti), ka neviens no Likumiem neliek jums ārkārtīgi rūpīgi sasukat bērnam matus vai pārliecināties, vai katru dienu viņam ir tīras zeķes. Tas viss ir ļoti jauki, bet es esmu redzējis tādus vecākus, kuri spīdoši izaudzina savus bērnus, ja arī bērni reizēm skraida ar nekārtīgiem matiem un vispār bez zeķēm.

Šie Likumi ir par vissvarīgāko – par to, kas saistīts ar jūsu bērna attieksmi, vērtībām un pašnovērtējumu, nevis par zeķēm. Tie ir Likumi, kuri palīdzēs jums un jūsu bērnam priecāties vienam par otru, priecāties par dzīvi un izturēties pret citiem cilvēkiem ar cieņu. Tie ir plaši principi, kuri der gan tradicionālajām ģimenēm, gan modernajām viena vecāka ģimenēm un audžuģimenēm.

Es neapgalvoju, ka ir tieši 100 Likumi, kuri jums jāievēro, un nekad nebūs vairāk. Patiešām ne! Šie ir Likumi, kurus esmu atzinis par vissvarīgākajiem.

Ričards Templers

LIKUMI VESELĀ SAPRĀTA SAGLABĀŠANAI

Šī grāmata sastāv no 10 daļām, un pirmie ir Likumi veselā saprāta saglabāšanai. Ja jūs nespēsiet vienmēr prātīgi rīkoties, tad pārējie 90 Likumi būs gandrīz bejēdzīgi.

Ja jūs esat pavisam jauni vecāki bez pieredzes vai gatavojaties pirmoreiz kļūt par vecākiem, tad es negribu jūs satraukt, radīdams iespaidu, ka izvairīšanās no prāta zaudēšanas ir galvenais vecāku dzīvē un ka nākamās savas dzīves 18 gadus jūs pavadīsiet, balansējot uz trakuma robežas. Nekas tamlīdzīgs! Bet daži neprāta

mirkļi būs – esiet modri! Jūsu dzīvē būs laimīgie periodi, kad šie neprāta mirkļi gadīsies ļoti reti. Bet – ticiet man – tie jāpiedzīvo mums visiem. Atklāti sakot, ir tādi mirkļi, kas ir smagi pat vislabākajiem vecākiem, ievērojot arī šos Likumus.

Galvenais ir tas, ka jūs gūsiet daudz lielāku prieku no attiecībām ar bērniem, ja saglabāsi veselo saprātu. Jūsu veselais saprāts ir svarīgs gan jums pašiem, gan arī jūsu bērniem, kam ir vajadzīgi saprātīgi vecāki. Daži Likumi palīdzēs jums saglabāt mieru arī tad, kad visi jums apkārt bļautīdamies zaudēs galvu.

1. LIKUMS

Atbrīvojieties!

Kādi ir vislabākie vecāki, ko jūs pazīstat? Tie, kuriem acīmredzot piemīt instinktīva spēja rīkoties tā, lai viņu bērni laimīgi augtu pašpalāvīgi, labi līdzsvaroti! Vai esat mēģinājuši saprast, kā tas viņiem izdodas? Tagad padomājiet par vecākiem, kurus jūs neuzskatāt par īpaši labiem! Kāpēc?

Visiem man pazīstamajiem veiksmīgajiem vecākiem ir viena kopēja pazīme. Viņi ir mierīgi. Un visi ne tik labie vecāki ir ar kaut ko pārņemti, no kaut kā atkarīgi. Varbūt viņi nepārdzīvo to, cik viņi ir labi vai slikti vecāki (varbūt viņiem vajadzētu to darīt), bet viņiem piemīt bailes no kaut kā, kas ietekmē viņu spējas būt par patiešām labiem vecākiem.

Es pazīstu kādu pāri, kas pārspīlēti rūpējas par tīrību un kārtību. Viņu bērniem pie durvīm jānovelk apavi, citādi pasaule ies bojā, pat ja laukā ir sauss. Viņi tiešām nervozē, ja bērni nenoliek kaut ko īstajā vietā vai kaut ko sajauc (pat ja vēlāk sakārto). Tas neļauj bērniem justies brīvi un priecīgi, jo gadās taču zālē nosmērēt bikses vai sasist kečupa pudeli.

Man ir arī kāds draugs, kam piemīt tāda sacensību apmātība, ka jebkurā draudzīgā spēlē viņa bērniem noteikti ir jāuzvar. Un vēl kāds draugs, kurš pārmērīgi satraucas ikreiz, kad bērns nobraž ceļgalu. Zinu, ka jūsu paziņu lokā ir ļoti daudz līdzīgu piemēru.

Patiešām labi vecāki, kurus esmu sastapis, ir gatavi tam, ka viņu bērni ir trokšņaini, nekārtīgi, lielīgi, ķildīgi, činkstīgi un notašķījušies ar dubļiem. Viņi visu to uzņem mierīgi. Viņi zina, ka var pūlēties 18 gadus, lai šos sīkuļus pārvērstu par cienījamiem pieaugušajiem, tāpēc viņi ietur mērenu tempu. Nav jāsteidzas, liekot bērniem uzvesties kā pieaugušajiem! Viņi to darīs īstajā laikā.

Starp mums runājot, laikam ejot, šo Likumu ir aizvien vieglāk ievērot, lai gan daudzi joprojām nevar to īsti apgūt. Kad bērns ir zīdaiņa vecumā, jums jādomā par būtiskām lietām – lai mazulis būtu vesels, lai nejūtas izsalcis. Un neraizējieties par pārējo! Nav svarīgi, ka pogas sapogātas greizi, ka šodien jums nebija laika viņu novannot vai ka nedēļas nogalē esat izbraukuši, nepaņemdami līdzī neko, kur mazulim gulēt (jā, mana paziņa tā izdarīja, un viņa par to neraizējās, jo zina šos Likumus).

